

# Vse dopise ki se tičejo Učiteljske gospodarske poslovalnice naslovite na U. G. P. v Mariboru in ne na poverjeništvu!

Za penzijo nadzornikov veljajo isti predpisi, kakor za učitelje osnovnih šol.

**Krajevni šolski odbor** tvorijo: predsednik politične občine, upravitelj kot poslovodja, distr. zdravnik, pet občanov, po možnosti takih, ki imajo deco v šoli in so občinski odborniki. V mestih z najmanj 30.000 prebivalci pride v odbor poleg teh tudi še po en upravitelj in ena upraviteljica, nadzornik, rektor viš. ped. šole, ravnatelj učiteljske in šolski zdravnik. Krajevni šolski odbor izbere blagajnika izmed sebe, a v mestih vrši ta posel občinski blagajnik.

**Oblastni šolski odbor** tvorijo: prosvetni inspektor, oblastni šolski nadzornik, oblastni sanitetni in tehniški referent, rektor višje ped. šole, najstarejši upravitelj učiteljske, srednje in meščanske šole, deške in dekliške narodne šole, uradni finančne uprave, po en zastopnik vsakega političnega sresa.

Poslovodjo izbere prosvetni inspektor izmed svojih referentov.

**Učiteljski zbor (konferenca)** ima vsak mesec vsaj enkrat svojo konferenco. Važnejši sklepi se pošiljajo sreskemu šolskemu nadzorniku za odobrenje. Konferenca rešuje: o enotnem poučevanju in redu na šoli; skrbi za izlete z otroci, za tekme, svečanosti i. dr.; predlaga nabavo učil, knjig za knjižnice i. dr.; določa razdelitev nagrad učencem ob sklepu leta; določa pridne siromanšne učence, ki jih je treba podpreti iz šolskega fonda; razdeli po razredih šolske pripomočke s posebnim ozirom na siromanšne učence; sodeluje s krajnim šolskim odborom za ureditev šolskega fonda in ostale imovine ter nje povečanje; skrbi za napredek in ugled šole; pretresa predloge upravitelja o porazdelitvi razredov; prireja roditeljske sestanke. Učiteljski zbor uporablja lahko šolske prostore v vse svrhe, ki služijo širjenju prosvete v narodu.

**Sreski učiteljski zbor (konferenca)** se sestaja enkrat v letu. Sreska konferenca pretresa pedagoška vprašanja; sestavlja dnevni red za prihodnjo konferenco, pretresa vprašanja ovr v šolstvu in kako jih odpraviti; pretresa, kako naj šola pospeši narodno prosvetovanje; razpravlja o šolskih izletih, tekmah in svečanostih.

**Oblastni nadzorniški zbor** tvorijo vsi nadzorniki, ki jih poziva enkrat v letu na konferenco prosvetni inspektor. Posvetuje se o vseh vprašanih prosvetne uprave in šolstva. Ima le posvetovalni značaj.

**Narodna prosveta.** Posebno poglavje je vnešeno glede narodne prosvete.

Analfabetični tečajji se vrše za vse one z nad 25 leti, ki niso hodili v šolo ali so ne pismeni. Poučujejo jih učitelji osnovnih šol.

Nadalje se prirede analfabetični tečajji za nepismene vojake.

Ustanovljajo se gospodinjstvi tečajji in šole. Za moške kmetijski zadrugi tečajji. Po možnosti so gospodinjstve šole internatsko urejene. Pouk traja od 1. februarja do konca novembra. Sprejemajo se gojenci od 15. do 30. leta starosti. Nagrado učiteljem daje samoupravna oblast in država. Detaljne načrte in predpise izda ministrstvo prosvete.

**Prehodne določbe.** Šolska obveznost se izvede postopno z ozirom na razmere v posrednih pokrajinah. Sedanjí ponavljalni razredi, dokler se ne preustroje v višje razrede osnovnih šol, se izpremejo po tem zakonu v razrede s skrajšanim poukom.

**Premestitve.** V roku treh let po uveljavitvi tega zakona se lahko premeste brez pravice na potne in selitvene stroške oni učitelji, ki se niso izkazali na svojem službenem mestu ali v kraju.

**Za izobrazbo učiteljev** in svrhu izvedbe tega zakona se pooblašča ministrstvo prosvete, da priredi posebne tečaje in pošlje učitelje tudi v inozemstvo.

**Kontraktualnim učiteljem**, ki so kot nacionalni delavci prešli v službo naše države, se vračuna čas kontraktualne službe po čl. 137. urad. zak. v zvezi s čl. 242. urad. zak., ko postanejo državni uradniki.

**Stanovanja za učitelje** je dolžna občina doizdati v šestih letih po veljavnosti tega zakona, v nasprotnem slučaju mora plačati učitelju doklado.

**Privatne šole.** Sedanje privatne šole ostanejo. V bodoče pa le one, ki jih predvidevajo mednarodne pogodbe.

**Sreski in oblastni šolski nadzorniki.** Dokler ne bo dobili oblastnih šolskih nadzornikov po tem zakonu, se lahko postavijo na ta mesta absolventi z niž. teč. viš. ped. šole, ki odslužijo najmanj 4 leta kot sreski šolski nadzorniki. Dokler ne bo sres. šol. nadz. v zmišlu tega zakona, se sme poveriti nadzorniška dolžnost upravitelju iz sedeža, ki dobi olajšave na šoli v to svrhu, so prosti razr. pouka, obdrže upravit. in dajatve zvezane s tem.

Enako se lahko postavijo učit. osn. ali meščanskih šol z najmanj 15 let službe, če so se odlikovali z delom na ped. polju. Ti imajo vse doklade, kakor oblastni, oziroma sreski nadzorniki.

V roku dveh mesecev po uveljavitvi zakona izda ministrstvo prosvete izvršilne predpise za izvajanje tega zakona.

VZS je dodal še mnogo izpreminjevalnih predlogov h gornjim in poleg gornjih določb. Končna odločitev je zavisna od ministrstva in vlade.

Javna pomožna šola more biti ustanovljena na zahtevo šolske občine. V šolskih občinah, v katerih se nahaja povprečno v treh letih več nego 30 otrok dolžnih obiskovati pomožno šolo, more ministrstvo ukazati ustanovitve pomožne šole.

V jezikovno mešanih šolskih občinah, kjer vzdržuje država osnovne šole za narodne manjšine, se ustanovi pomožna šola na državne stroške.

Javna pomožna šola more biti ustanov-

ljena (za zunanje otroke) tudi na zahtevo okrožja ali okrožij in dežele, ako se ti činitelj zavežejo nositi potrebne stroške za ustanovitve in vzdrževanje. Taka šola se imenuje okrožna ali deželna pomožna šola.

Zasebne pomožne šole morejo biti ustanovljene ako odgovarja vsa uredba in organizacija zahtevam, ki se stavijo na javno pomožno šolo in imajo kvalificirane učitelje.

Dr. Karel Veleminsky.

## Impresije i perspektive.

Beograd, u septembru.

Četvrti kongres i deveta glavna skupština Udruženja Jugoslovenskog Učiteljstva koja je održata za vreme od 16. do 18. augusta završena je. Ne samo učiteljstvo, no i najšira javnost, interesovala se za ovaj kongres jače i više no za ma koji predjašnji. I učiteljstvo i javnost shvatili su ovaj kongres tako, da od njega zavisi to, hoće li jugoslovensko učiteljstvo ostati kao celina ili će se podeliti na manje frakcije. I izgledalo je, da ova duboka posledica, ako eventualno nastupi, krije u sebi neke naročite idejne razloge; da krije u sebi to, da naše učiteljstvo nema identične poglede na prosvetnoškolske i ekonomsko-socialne probleme, koji se ne mogu prebroditi i da će stoga morati doći do cepanja.

Ali... od svega toga ništa. Na žalost, problem je bio u tome: koliko će učitelja iz koje sekcije ući u centralnu upravu i koje će to biti ličnosti. — Eto, u tome je bio problem našeg nesporazuma — i u tome je fakti sva fatalnost naše organizacije i svega onoga što proizlazi iz značaja naše organizacije.

Mučna i teška atmosfera koja je vladala sve do poslednjeg časa na kongresu, potisla je u duboku pozadinu sva ona pitanja koja učiteljstvo tako jako interesuje i kao stalež i kao prosvetne radnike. Ni jedne jedine reči o tome. Natezanje oko izbora uprave trajalo je sve do poslednjeg pola časa, i tada, u to pola časa, na vrat na nos, sve se svršilo.

Udovoljeno je formi da bi duh podbacio. No ako je jugoslovensko učiteljstvo moralo za momenat da zagazi i na ovu trnovitu stazu, i ako je pri odlasku sa te staze zbacio sa sebe sve što je do takvog stanja dovelo, onda neka mu i to bude blagosloveno. Samo, neka ova poslednja igra i njen preludijum budu večiti memento kako se ne sme raditi.

Jedno, što je apsolutno pozitivno dala ova skupština, to je njen imperativni zahtev, da se u toku ove godine donesu nova pravila učiteljskog udruženja. I, ako nova pravila budu istovremeno značila i unošenje novog duha u našu organizaciju, onda će to

faktično značiti jedan korak unapred u životu našeg učiteljstva.

Zasluga za ovo pripada slovenačkom učiteljstvu.

Iako je mandat centralne uprave ograničen samo za vreme trajanja sadašnjih pravila, t. j. za godinu dana, ona ipak ima da reši velike probleme prosvetnoškolske i staleške prirode.

Jedno od najvažnijih pitanja koje interesuje učiteljstvo to je, svakako, zakon o narodnim školama. Njegovo donošenje je pitanje časa, minute... i na njegovu eventualnu izmenu, kakvu bi naše učiteljstvo želelo, centralna uprava ne može više da utiče. Njena će dužnost biti da pazi, da se pojedine zakonske odredbe primenjuju tako, kako ne bi nanosile štete učiteljstvu, što, u daljoj konsekvenciji znači, kako ne bi nanosile štete školi, prosveti i naciji. Jer, na okraju kraja, i najbolji zakon ne može stvoriti dobre građane ako sami građani nemaju bitnih psiho-fizičkih uslova za to, isto tako i najstrožiji zakon može biti snosljiv, čak i dobar, ako je njegova primena u rukama onih, koji su zadojeni ljubavlju i tolerancijom prema onim ličnostima i prema onom poslu radi kojih je zakon stvoren.

Zatim, centralna uprava će morati ozbiljno misliti o tome, kako će i na koji će način dati mogućnosti jugoslovenskom učiteljstvu da se lično usavršava. To lično usavršavanje vršiće se indirektno, t. j. putem društvene štampe, i direktno, otvaranjem kurseva u zemlji i šiljanjem učitelja na stranu.

Dozidjivanje Jugoslovenskog Djačkog Doma važan je problem... Njegovo ostvarenje je najlepša oda kolektivnom preglaštvu jugoslovenskih učitelja. Vredi uložiti nerve u taj posao.

Još jedna vrlo važna stvar... 1930. godina je jubilara. Ona, zaista, mora biti jubilara — svečana i sadržajna kao što je svečan i sadržajan naš poziv, učiteljski poziv.

A dotle, stvarajmo čvrste falange učiteljskih redova, čvrste i neprobojne, na korist našu i na korist opštu.

D. M. Prica.

## Čehoslovaški zakon o pomožnih šolah.

(Izvirno poročilo »Učit. Tovarišu«.)

Na Češkem je bil od parlamenta sprejet zakon, ki ureja razmere pomožnih šol. Doslej so bili pomožni razredi ali šole ustanovljene in vzdrževane prostovoljno od občin. Takih šol je delovalo 159 v 87 krajih, vendar bi bilo v resnici potrebnih kakih 850 razredov za 17.000 manjnadarjenih otrok.

Z novim zakonom se zahteva obvezen obisk pomožnih šol za otroke, ki vsled manj razvitega intelekta ne uspejajo v normalnih šolah. Pomožne šole bodo odslej vzdrževali isti činitelji, ki vzdržujejo normalne občinske šole (učitelje plača dežela, ozir. država.)

Po zakonu so pomožne šole praviloma samostojne šole z lastno upravo in po možnosti tudi z lastnim poslopjem, pri katerem je delavnica, vrt in igrišče itd. Kjer krajevne razmere ne dopuščajo urediti samostojno pomožno šolo, je možno spojiti pomožne razrede z osnovno šolo kot njenimi posebnimi oddelki.

Pomožna šola, ki je imela po 3 šolska leta več kakor 8 razredov, se razdeli v 2 samostojni šoli. Obiskovati pomožno šolo so dolžni otroci v šoloobvezni dobi (od 6. do 14. leta) ter v šolski občini bivajoči, pri katerih je bila duševna manjvrednost komisijsko ugotovljena. Starši ali učiteljska konferenca

osnovne šole morejo zahtevati, da se otrok sprejme v pomožno šolo. Uradno postopanje in odločitev o tem pripada strokovni komisiji, v katero spada poleg predsednika, okrajni (šolski) zdravnik, strokovno učiteljstvo pomožne šole, učitelj javne občinske šole v dotičnem kraju ter zastopnik okrožnega skrbstva za mladino.

Članstvo v komisiji je častni posel, brez pravice na posebno nagrado, potpino, dijete in dr. Zakonitim otrokovim zastopnikom se vedno nudi prilika, da so pred komisijo za slišani in morejo braniti otrokove koristi.

Strokovni učitelj ali ravnatelj pomožne šole more postati samo učitelj z usposobljenostnim izpitom za osnovne ali meščanske šole, ki je napravil strokovni izpit za pomožne šole. Za izobrazbo učiteljstva pomožnih šol se bodo prirejale začasni tečajji na državne stroške. Mesta na pomožnih šolah se ne zasedajo po plačilnih pravilih občinskih (osnovnih) šol.

Učitelji pomožnih šol so plačani na bazi za učitelje javnih občinskih (osnovnih) šol in jim pripada službena doklada 1500 Kč letno, a pri desetletni službi na pomožni šoli 2100 Kč letno; ta doklada se šteje za odmero pok. plače.

Pa še nekaj drugega nas uči Mladinska Matica: jasno nam kaže, kaj premore — **samopomoč**, ki je najlepša in najvišja oblika toli pogrešane — **neodvisnosti**. Čim dalje bi se bili zanašali na tujo pomoč, tem več časa bi bili brez primerne — **sodobne mladinske književnosti**. Morda bi nam vrzel klob za visok honorar na književnem trgu kako delce, ki pa bi bilo v najsmrečnejšem slučaju slovenski mladini toliko kot lačnim vrabcem — **pest prosa**... Tudi naše okostenele čitanke (zlasti na višji stopnji) bi bile obdržale vodilno vlogo in svoj centralni pomen, ko bi ne bilo Maticinih publikacij. Tako pa te že sedaj v neki meri — **razbremenjujejo** natrpane čitanke in s tem vred osvobojujejo duševnost mladostnika, ki se mora stiskati za tesno šolsko klopjo...

Knjiga, po kateri seže otrok najprej, so nedvomno »Kresnice«, vsaj v mojem razredu sem to opazil lani in letos. Zato par načelnih misli najprej o navedeni vsakoletni redni Maticinih publikacij.

Po vsebini najbolj bogate in — **peste** morajo biti »Kresnice«, kajti njihov namen je podati v kratki in jasni ter določni obliki čimveč — **raznovrstnega gradiva in drobiža**... tako, da najde v »Kresnicah« še vsak tako zbirčen otrok kako zrnce, ne da bi ga bilo

treba k temu še posebej navajati ali celo **stiliti**. Iz teh razlogov morajo biti posamezni članki, črtice... kratke, obsegajoče eno do dve, ali največ tri strani. Nepotrebno dolgovizen material bi bil »Kresnicam« bolj kvaričen kot — privlačen. Dvoje, troje... letošnjih literarnih spisov je daljših preko — potrebe »Kresnice«.

Nadalje bi vsebino »Kresnice« požel semintja kak **originalni** prispevek v domačem dijalektu in v **humorističnem tonu** (glej humor. ske Milčinskaga!).

V letošnjem leposlovnem delu »Kresnice« je po motivu in slogu najmočnejša Gasparjeva črtica »Zgodba o Ivanki«, da za njo močno zaostaja Meškovo spis »Tatič«, ki izhaja in neposrednega — šolskega življenja, da se bo na tihem vprašal kdo izmed učencev:

— Ali je to — on, ali sem morda — jaz sam?...

Umesten je tudi Pahorjev prispevek »Ivan Cankar«, s katerim označuje pisec zaletno usodo našega največjega bohéma, le škoda, da ni spisu dodanih v drobnem tisku nekaj popularnejših Cankarjevih misli in citatov. Vsebinsko povprečnemu potopisu »Malo naokrog po Korotenu« manjka vključ petim krajevnim slikam primerna skica opisanega korotškega ozemlja. Hvalevredna sta

nadalje informativna članka o »**Železni kavi**« in »**Skrijnosti zintskega spanja**«, prvi iz zgodovinsko-tehničnega, drugi pa iz — biološkega stališča. Vem, da ju je prečital skoro vsak naročnik Maticice.

To pot je treba posebej omeniti doneške v vezani besedi, predvsem V. Klemenčeve pesmi, ki neprisiljeno izžarevajo — **socialen duh in vonj**... Njegovo pesem »**Stojem**« (skoz bebo in glad — mi zremo pomlad...) bi zamogel uvrstiti med Seliškarske zbirke »**Trbovlje**« že samo z ozirom na to, ker ima močan — **deklamatoričen značaj in pomen**... Čudno, da je produktiven mladinski pesnik Gorinšek zastopan s samo eno pesmijo — »**Vročina**«. Meškovo poezijo pa že itak poznamo iz mladinskih časopisov. V prozi je močnejši in resničnejši...

Pоследnji poglavji knjižice tvorita posljudoznanstveni drobiž, ki imata letos nekoliko — **sodobnejšo snov**, h kateri pristevam poglavje o zmagovalcih oceana in Atlantika ter o »**Iznajditeljih in iznajdbah**« v kratkih črticah. Mimogrede omenjam, da bi nam silno dobrodošla knjiga o iznajditeljih in njihovih izumih, ker taka realistična snov podžiga mladino v večji meri k »**umu in pogumu**« kot sama — slovestvena zgodovina. Kot aktualen donesek k računskemu pouku smatram statistiko naročnikov Mladinske

## LISTEK.

ALBERT ŽERJAV:

### Publikacije Mladinske Matice

»Kresnice«, letnik II., uredil V. Mazi; »Rudie«, povest za mladino, spisal P. Seliškar; »**Kako smo delali radio**«, spisal Zm. Pipan in »**Začarani krogi**«, bajke in pravljice, spisal Rad. Rehar.

Izdala in založila Mladinska Matica Poverjeništvu UJU v Ljubljani, l. 1929. Letna članarina s poštnino 10/50 Din.

Mladinska Matica uspeva...

To dejstvo, ki je splošna sodba učiteljskega raz. n. tistih, ki niso za njo še ničesar storili... je upravičeno laskava za Mladinsko Matico posebno zato, ker ima za seboj šele dveleten življenjski obstoj. Podobne uspehe kot pri Mladinski Matici bi zamogli doseči še marsikje drugje, če bi se te ali one stvari lotili z veseljem in ljubeznijo v srcu... brez vsakršnihkoli si bodi — **predsodkov**, ki so nam dostikrat edine ovire in zapreke samo da se jih ne maramo zavedati.

Kdor še ni pristopil k Učiteljski gospodarski poslovalnici, naj stori to takoj. Delež 5 Din, pristopnina 2 Din.